

Eryk Cichocki

EGZAMIN ÓSMOKLASISTY
Z JĘZYKA POLSKIEGO

ARKUSZE EGZAMINACYJNE

Wydanie pierwsze

seneka

2022

Autor: *dr Eryk Cichocki*

Redakcja merytoryczna: *dr hab. Dorota Michułka*

Redakcja językowa: *Mirosław Wójcik*

Projekt okładki, skład i łamanie: *Robert Gawryjolek*

Druk: *www.virgo.net.pl*

© Copyright by Wydawnictwo Seneka

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Kopiowanie w całości lub we fragmentach bez zgody wydawcy zabronione.

Przytoczone teksty literackie i publicystyczne zostały wydrukowane na podstawie przepisu art. 27 i 29 Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz.U. z 23 lutego 1994 r. nr 24, poz. 83).

Wszystkie użyte ilustracje i zdjęcia pochodzą z otwartej domeny (Wikimedia Commons – różne licencje CC) lub zostały udostępnione przez ich autorów, www.freepik.com.

Wydawnictwo Seneka
ul. Stoczniovców 6
84-120 Władysławowo
e-mail: starnawskij@o2.pl

ISBN 978-83-955011-8-0

Spis treści

Od autora	4
Arkusz nr 1 – Co się czynić nie godzi, to też i mówić szkodzi	5
Arkusz nr 2 – Bycie sobą, czyli o działaniach i słowach.....	23
Arkusz nr 3 – Co ma wspólnego plotka z czułością?	41
Arkusz nr 4 – Tajemnica i piękno	57
Arkusz nr 5 – Smutek i śmiech – o przewrotności ludzkiego losu.....	77
Arkusz nr 6 – W ogrodach i bibliotekach, czyli gdzie znaleźć mądrość	95
Arkusz nr 7 – Romeo i Julia kontra mnisi, czyli o miłości do człowieka i do codziennej pracy.....	113
Arkusz nr 8 – Kamienica, czyli sąsiedzi i rozmowy	133
Spis lektur obowiązkowych	153
Wybór bibliografii	154
Brudnopis	155

Od autora

Mieszanka wybuchowa

Drogi Ósmoklasisto! Przed Tobą egzamin kończący szkołę podstawową. Jak przed każdym ważnym wydarzeniem, różne rodzą się w nas emocje. Z jednej strony towarzyszy Ci zapewne radość, ekscytacja, a z drugiej odczuwasz z pewnością obawy, ponieważ przed Tobą jeszcze kilka koniecznych etapów kończących szkołę podstawową. Jednym z ważniejszych dla Ciebie momentów przed wyruszeniem w dalszą drogę edukacyjną jest egzamin ósmoklasisty.

Język polski to sport?

Mam pewną propozycję: potraktuj egzamin jako wyzwanie i ciekawą przygodę. Podejdź do niego jak do sportu. Sam wiesz, że osiągnięcie sukcesu na boisku czy na korcie wiąże się z regularnym i sumiennym ćwiczeniem, borykaniem się ze zmęczeniem czy niechęcią. Sukces osiągniesz w sporcie, jeśli dasz z siebie tyle, ile potrafisz, oraz zastosujesz się do wskazań trenerów, zadbasz o odpowiednie przyrządy i obierzesz rozsądny cel, któremu jesteś w stanie sprostać. Nie idzie przecież w zmaganiach sportowych wyłącznie o samo podium, choć tego Ci życzę, ale o możliwe danie z siebie tyle, ile jesteś w stanie. Tak samo będzie z egzaminem z języka polskiego. Zaplanuj sobie czas na powtórki i ćwiczenia. Regularne wypełnianie arkuszy egzaminacyjnych zebranych w tej książce pomoże powtórzyć Ci najważniejsze treści i utrwalić umiejętności przydatne do osiągnięcia nie do powstydzienia wyników z egzaminu.

O kosztownościach w języku polskim

Polub historie zapisane w języku i literaturze. One bywają pasjonujące. Bacznie je śledź i analizuj, ponieważ potrafią o nas wszystkich mówić rzeczy skryte, ciekawe i intrygujące. Więcej, język polski przydatny jest zarówno teraz, jak i w przyszłości. To za pomocą języka będziesz negocjował z rówieśnikami plany podróży, toczył spory o ważne dla siebie kwestie, chichotał z losu, wyrażał miłość czy urywał niepotrzebne dyskusje. Słowem, przygotowując się do egzaminu, pomyśl, że to ważny, ale przejściowy etap w swoim życiu.

*Trzymam za Ciebie kciuki!
Eryk Cichocki*

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Arkusz 1. Co się czynić nie godzi, to też i mówić szkodzi

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania

Henryk Sienkiewicz

Qvo vadis

Winicjusz, który dawno nie był w mieście, patrzył z pewną ciekawością na owo rojowisko ludzkie i na owo Forum Romanum, zarazem panujące nad falą świata i zarazem tak nią zalane, że Petroniusz, który odgadł myśl towarzysza, nazwał je „gniazdem Kwiryków* – bez Kwiryków”. Istotnie, miejscowy żywioł ginął niemal w tym tłumie złożonym ze wszystkich ras i narodów. Widać tu było Etiopów, olbrzymich jasnowłosych ludzi z dalekiej północy, Brytanów, Galów i Germanów, skośnookich mieszkańców Sericum, ludzi znad Eufratu i ludzi znad Indu, o brodach barwionych na kolor cegły, Syryjczyków znad brzegów Orontu, o oczach czarnych i słodkich; wyschniętych jak kość mieszkańców pustyni arabskich (...), Żydów z zapadłą pierśią, Egipcjan z wiecznym, obojętnym uśmiechem w twarzach i Numidów, i Afrów; Greków z Hellady, którzy na równi z Rzymianami władali nad miastem, ale władali wiedzą, sztuką, rozumem i szalbierstwem, Greków z wysp i z Azji Mniejszej, i z Egiptu, i z Italii, i z Narbońskiej Galii. W tłumie niewolników z podziurawionymi uszami nie brakło i wolnej, próżniaczej ludności, którą cesarz bawił, żywił, a nawet odziewał, i wolnych przybyszów, których do olbrzymiego miasta zwabiła łatwość życia i widoki fortuny; nie brakło przekupniów i kapłanów Serapisa z palmowymi gałęziami w ręku, i kapłanów Lzydy, na której ołtarze znoszono więcej ofiar niż do świątyni Kapitońskiego Jowisza, i kapłanów Kibeli, noszących w ręku złote kiście ryżu, i kapłanów wędrownych bóstw, i tanecznic wschodnich z jaskrawymi mitrami, i sprzedających amulety, i poskromców węzów, i chaldejskich magów, wreszcie ludzi bez wszelkich zajęć, którzy co tydzień zgłaszali się do spichlerzy nadtybrzańskich po zboże, bili się o loteryjne bilety w cyrkach, spędzali noce w walących się ustawicznie w zatybrzańskiej dzielnicy domach, a dni słoneczne i ciepłe w kryptoportykach, w brudnych garkuchniach Subury, na moście Milwiusa lub przed insulami możnych, gdzie im od czasu do czasu wyrzucano resztki ze stołu niewolników.

Petroniusz dobrze był znany przez te tłumy. O uszy Winicjusza obijało się ustawicznie: „Hic est!” – „To on!” – Lubiono go za hojność, a zwłaszcza popularność jego wzrosła od czasu, gdy dowiedziano się, że przemawiał przed cesarzem przeciw wyrokowi śmierci wydanemu na całą rodzinę, to jest na wszystkich bez różnicy płci i wieku niewolników prefekta Pedaniasza Sekunda, za to, iż jeden z nich zabił tego okrutnika w chwili rozpacz. Petroniusz powtarzał wprawdzie głośno, że mu to było wszystko jedno i że przemawiał do cesarza tylko prywatnie, jako arbiter elegantiarum, którego estetyczne uczucia oburzała owa barbarzyńska rzeź, godna jakichś Scytów, nie Rzymian. Niemniej lud, który wzburzył się z powodu tej rzezi, kochał od tej pory Petroniusza.

Lecz on o to nie dbał. Pamiętał, że ten lud kochał także i Brytanika, którego Nero otruwał, i Agrypinę, którą kazał zamordować, i Oktawię, którą na Pandatarii uduszono po uprzednim otwarciu jej żył w gorącej parze, i Rubeliusza Plauta, który został wygnany, i Trazeasa, któremu każde jutro mogło przynieść wyrok śmierci. Miłość ludu mogła być uważana raczej za złą wróżbę, a sceptyczny Petroniusz był zarazem przesądny. Tłumem gardził podwójnie:

i jako arystokrata, i jako esteta. Ludzie pachnący prażonym bobem, który nosili w zanadrzu, a przy tym wiecznie schrypnięci i spotnieli od gry w morę po rogach ulic i perystylach, nie zasługiwali w jego oczach na miano ludzi.

*Kwiryta – pełnoprawny obywatel starożytnego Rzymu

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przytoczonym fragmencie utworu zawarto informację o tym, dlaczego Winicjusz dawno nie był na Forum Romanum.	P	F
Z przytoczonego fragmentu wynika, że Petroniusz jest oddanym ludziom urzędnikiem cesarza.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ zdanie tak, aby było zgodne z treścią przytoczonego fragmentu. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Winicjusz w towarzystwie Petroniusza patrzył z ciekawością na zgromadzony tłum na Forum Romanum, ponieważ

- A. przerażał go natłok różnych narodowości.
- B. niepokoiła obecność *poskromców węzów*.
- C. podziwiał wielkość Petroniusza.
- D. zdumiony był rzeszami ludzi.

Zadanie 3. (0–1)

Czy sformułowanie *patrzeć wilkiem* trafnie określa stosunek Petroniusza do tłumu znajdującego się na Forum Romanum? Uzasadnij swoją odpowiedź, odwołując się do przytoczonego fragmentu *Qvo vadis*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przytoczonym fragmencie <i>Qvo vadis</i> dzielnice zatybrzańskie ukazane są jako te, które gromadzą ludzi najbiedniejszych.	P	F
Akapit 2. opisuje powody niechęci tłumu do Petroniusza	P	F

Zadanie 5. (0–1)

Odwołując się do przytoczonego fragmentu, wyjaśnij, dlaczego – zdaniem Petroniusza – należy zachować dystans wobec nastroju ludu rzymskiego. Nie cytuj sformułowań z arkusza.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zdanie: *Petroniusz, który odgadł myśl towarzysza, nazwał je „gniazdem Kwiryków – bez Kwiryków”* jest:

- A. wyrazem troski o Rzym.
- B. sądem o codzienności rzymskiej.
- C. wspomnieniem przeszłości.
- D. podziwem dla mieszkańców Rzymu.

Zadanie 7. (0–2)

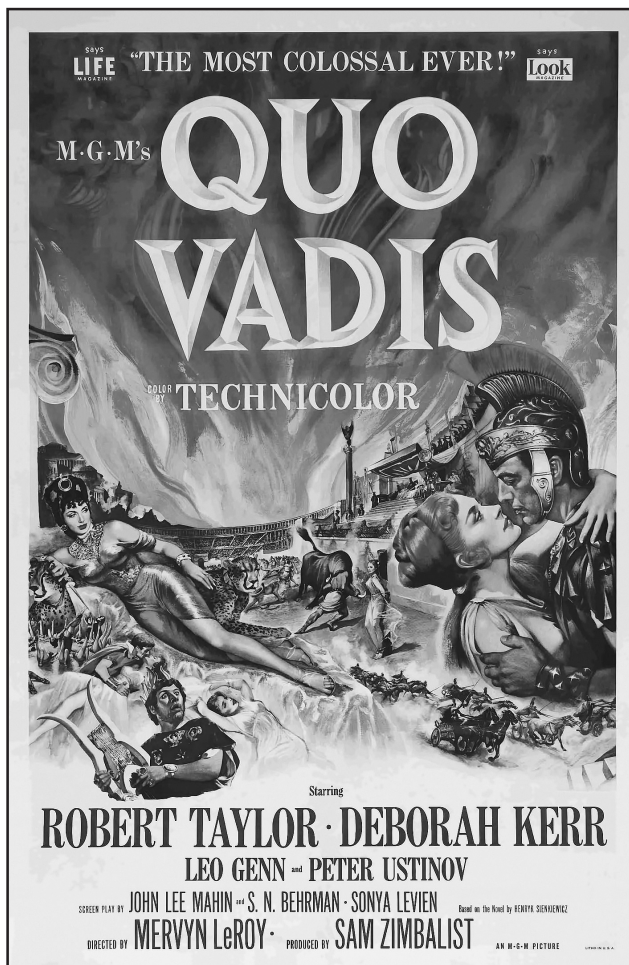
Podaj dwie cechy charakterystyczne dla gatunku literackiego, do którego należy *Qvo vadis* Henryka Sienkiewicza.

.....

.....

Zadanie 8. (0–2)

Obejrzyj poniższy afisz filmowy, a następnie wykonaj polecenie umieszczone pod nim.

Źródło: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Quo_Vadis_\(film_1951\)#/media/Plik:Poster_-_Quo_Vadis_\(1951\)_01.jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Quo_Vadis_(film_1951)#/media/Plik:Poster_-_Quo_Vadis_(1951)_01.jpg)

Który z elementów historycznych został wyeksponowany przez autorów afisza filmowego? Wybierz jeden z nich i uzasadnij swoją odpowiedź.

Element historyczny z powieści *Qvo vadis*:

Uzasadnienie wyboru:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 9. (0–2)

Spośród lektur obowiązkowych – innych niż *Qvo vadis* – wybierz tę, która obrazuje związek frazeologiczny *olimpijski spokój*. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohaterów, których zachowanie jest potwierdzeniem trafności tego powiedzenia. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.

Tytuł lektury:

Bohaterowie lektury:

Uzasadnienie wyboru:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Petroniusz dobrze był znany przez te tłumy* podkreślony wyraz pełni funkcję A/B.

W powyższym zdaniu występuje C/D.

- A. podmiotu.
- B. dopełnienia.
- C. orzeczenie imienne.
- D. orzeczenie czasownikowe.

Jadwiga Puzynina

Etyka mowy – istotny element kultury słowa

Język fascynował człowieka od zamierzchłych czasów. Jaki jest jego stosunek do rzeczywistości? – pytali Grecy. Czy jest w nim wierne odbicie, jej naśladowanie, czy też wiąże się on z nią w sposób dowolny, pozorny? (...)

Język stanowi centralny sposób porozumiewania się w kulturze – stwierdzają współcześni znawcy – a skoro tak, to z jednej strony wyraża on tę kulturę, z drugiej – stanowi okno, przez które człowiek spogląda na otaczający go świat.

Dzisiejszy badacz języka w szczególności sposób zainteresowany jest mową nie wprost, mową, której oddziaływań często nie zauważamy, która pozwala nadawcy bezkarnie szkłować innych, szydzić z autentycznych wartości, wypowiadać groźby, będące na pozór obietnicami lub neutralnymi stwierdzeniami. Jednakże wiek XX to nie tylko (...) wiek kłamstwa, to także wiek walki z kłamstwem, walki o prawdę. W walce tej uczestniczą pisarze, poeci, filozofowie, znawcy języka. Etyka mowy staje się jednym z ważnych zastosowań języka. (...)

Gdziekolwiek i kiedykolwiek budzi się w społeczeństwie świadomość językowa – wraz z nią pojawiają się kontrowersje (...). W każdej epoce kultura słowa zależy od tego, co się dzieje w polityce, życiu społecznym i umysłowym kraju. I tak w XVI wieku, w okresie rozkwitu demokracji szlacheckiej i kultury w Polsce, najistotniejsza była walka o to, by językiem polskim posługiwać się w życiu społecznym, jej konkurowanie z łaciną, walka o stworzenie języka literackiego (...). W okresie baroku moda na barbaryzmy* (zwłaszcza zapożyczenia z języka łacińskiego) spowodowała ostry sprzeciw wobec ich nadmiaru wśród wielu liczących się humanistów tego okresu. W oświeceniu postulowano ponadto jasność tekstu (...).

Dziś można powiedzieć, że kultura słowa wykracza poza to, co jest słowem, językiem.

We wstępie do poematu *Rzecz o wolności słowa* Norwid uważa, że słowo jest człowiekowi zadane, a jego istotny kształt zależy od ludzkiej osobowości. Ale też odwrotnie – kształtowanie się osobowości zależy od tego, jakimi słowami człowiek się posługuje (...).

Przywracanie właściwej rangi słowu w życiu poszczególnych ludzi i społeczeństw, ukazywanie jego piękna, możliwości poznawczych i estetycznych, przestrzeganie przed jego użyciem niewłaściwym, niszczącym, zubożającym – to główne zadania prawdziwej humanistycznej kultury słowa.

*barbaryzm – wyraz, wyrażenie lub konstrukcja składniowa przeniesione z innego języka

Na podstawie: J. Puzynina, *Etyka mowy – istotny element kultury słowa*, w: *Słowo w kulturze współczesnej*, red. W. Kawecki, K. Flader, Warszawa 2009.

Zadanie 11. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało streszczenie tekstu *Etyka słowa*.

Jadwiga Puzynina rozpoczyna swoje rozważania od

.....